

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **JUDr. I.** správkyne podstaty úpadcu S., zastúpenej Mgr. Ing. V., proti žalovanému **C.**, o **zaplatenie 3 922 009,41 € (118 154 455,22 Sk)**, ktorá sa viedla na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 15 Cb 18/04, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. decembra 2005 č. k. 1 Obo 325/2005 – 80, takto

r o z h o d o l :

Napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a uznesenie Krajského súdu v Žiline z 5. januára 2005 č. k. 15 Cb 18/04–66 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** na ďalšie konanie Krajskému súde v Žiline.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline, ako súd prvého stupňa uznesením z 5. januára 2005 č. k. 15 Cb 18/04–66 zastavil konanie, v ktorom žalobca žiadal zaviazať žalovaného na zaplatenie 118 154 455,22 Sk. Konanie zastavil s poukazom na § 10 ods. 1 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, keďže žalobca súčasne s podaním žaloby nezaplatil súdny poplatok za žalobu a nezaplatil ho ani na výzvu súdu. Pred zastavením konania súd prvého stupňa vyzval žalobcu na zaplatenie 600 000,-- Sk súdneho poplatku v lehote 10 dní od doručenia výzvy zároveň s poučením, že ak v stanovenej lehote poplatok nezaplatí, súd konanie zastaví. Výzva bola doručená žalobkyňi 2. novembra 2004, ku dňu rozhodovania súdu prvého stupňa poplatok zaplatený nebol.

Žalobca podal proti uzneseniu súdu prvého stupňa odvolanie. V odvolaní uviedol, že v čase podania žaloby nemal disponibilné finančné prostriedky, ktoré by stačili na zaplatenie poplatku. Po doručení uznesenia o zastavení konania poplatok zaplatil, o čom prikladá fotokópiu príkazu na platbu. Žiadal, aby odvolací súd uznesenie o zastavení konania zrušil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 20. decembra 2005 č. k. 1 Obo 325/2005–80 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa pri podaní žaloby nespĺnila povinnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu a nespĺnila ju ani na výzvu súdu v nej stanovenej lehote. Súd prvého stupňa preto správne konanie podľa § 10 ods. 1 zastavil. Podľa odvolacieho súdu nebolo možné prihliadnuť ani na námietku žalobkyne, že poplatok zaplatila dodatočne. Z fotokópie hromadného prevodného príkazu vyplýva, že žalobkyňa síce zaplatila dve platby súdnych poplatkov po 600 000,-- Sk. Nezaplatila ich však na účet Krajského súdu v Žiline, ale na účet Krajského súdu v Košiciach. Podľa § 9 ods. 1 č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch sa poplatok platí na účet súdu, ktorý viedol konanie na prvom stupni, alebo za úkon ktorého sa poplatok vyberá. Žalobkyňa nepreukázala, že poplatok zaplatila na účet Krajského súdu v Žiline, na ktorom sa viedlo konanie v prvom stupni.

Rozhodnutie odvolacieho súdu nadobudlo právoplatnosť 13. februára 2006.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. V dovolaní uviedla, že v čase podanie žaloby, keďže ide o subjekt v konkurze, nemala dostatok peňažných prostriedkov na zaplatenie poplatku. Súčasne s podaním odvolania zaplatila súdny poplatok. Až po doručení potvrdzujúceho rozhodnutia, v ktorom odvolací súd konštatuje, že súdny poplatok nebol stále zaplatený a po preverení príslušných dokladov súdu zistila, že v dôsledku administratívnej chyby bol súdny poplatok namiesto na účet Krajského súdu v Žiline poukázaný na účet Krajského súdu v Košiciach. Tak sa stalo, že na účte Krajského súdu v Žiline nebolo možné platbu identifikovať a priradiť ju k prebiehajúcemu konaniu. Z príkazu na úhradu je však zrejmé, že poplatok sa týka sporu vedeného na Krajskom súde v Žiline. Je na ňom uvedený správny variabilný symbol, správne označenie účastníkov, nesprávne je len označenie prijímateľa poplatku. Má zato, že svoju poplatkovú povinnosť voči štátu splnila konkrétne vo vzťahu k veci, s ktorou sa povinnosť spája, hoci poplatok zaplatila na súd nepríslušný na spoplatnené konanie. Súd, ktorému bola poukázaná platba na účet, mal potom ako zistil, že ju nevie priradiť k žiadnemu konaniu prebiehajúcemu na tomto súde, o tom bezodkladne informovať platiteľa. V takom prípade, by ešte mohol vec vyriešiť a poplatok zaplatiť na správne platobné miesto pred rozhodnutím odvolacieho súdu. Postupom súdu boli naplnené predpoklady prípustnosti dovolania vyžadované v § 237 písm. f) O. s. p. Navrhla preto napadnuté uznesenie odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 2 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O. s. p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a dôvodné.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, je tento opravný prostriedok prípustný, ak je splnená niektorá z podmienok stanovených v § 239 O. s. p. Napadnuté uznesenie nespĺňa žiadnu z podmienok prípustnosti podľa uvedeného ustanovenia. Proti každému rozhodnutiu je však prípustné dovolanie z dôvodov upravených v § 237 O. s. p. Okrem iných je dovolanie prípustné, aj ak bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Uvedeného dôvodu sa dovoláva žalobkyňa.

Prípacom odňatia možnosti konať pred súdom je aj zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len Zákon), ak pre takýto postup neboli splnené zákonné podmienky.

Z § 1 ods. 1 Zákona vyplýva, že súdne poplatky (ďalej len poplatky) sa vyberajú za jednotlivé úkony alebo konania súdov, ak sa vykonávajú na návrh a za úkony orgánov štátnej správy súdov a prokuratúry (ďalej len poplatkový úkon), uvedené v Sadzobníku súdnych poplatkov a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len sadzobník), ktorý tvorí prílohu tohto zákona.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ Zákona, poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

Z § 10 ods. 1 Zákona vyplýva, že ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania, odvolania alebo dovolania, súd vyzve poplatníka, aby súdny poplatok zaplatil v lehote desiatich dní od doručenia výzvy, ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

Podľa § 10 ods. 3 Zákona, príslušný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak poplatník zaplatí súdny poplatok do konca lehoty na podanie odvolania.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobkyňa poplatok za návrh na začatie konania nezaplatila súčasne s podaním návrhu. Nezaplatila ho ani v dodatočnej lehote na výzvu súdu, hoci bola o následkoch nezaplatenie poučená. Správny bol preto postup súdu prvého stupňa, keď s poukazom na § 10 ods. 1 zákona konanie zastavil. Účastník v uvedenej procesnej situácii má možnosť zvrátiť účinky zastavenia konania tým, že bez ďalšieho v odvolacej lehote zaplatí poplatok. V takom prípade súd prvého stupňa zruší uznesenie o zastavení konania podľa § 10 ods. 3 Zákona. Obdobný výsledok môže dosiahnuť podaním odvolania proti zastavujúcemu uzneseniu, v tom prípade však musí súdny poplatok zaplatiť do rozhodnutia odvolacieho súdu. V takom prípade zastavujúce uznesenie zruší odvolací súd, ktorý musí v zmysle § 211 ods. 2 O. s. p. aplikovať ustanovenie § 154 O. s. p. v spojení s ustanovením § 167 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého je pre rozsudok rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Pre rozhodnutie odvolacieho súdu je preto rozhodujúcou skutočnosťou, či v čase jeho rozhodovania bol súdny poplatok zaplatený bez ohľadu na to, či sa tak stalo v priebehu lehoty na podanie odvolania alebo až po jej uplynutí.

Odvolací súd dospel k záveru, že súdny poplatok v rozhodnom čase nebol zaplatený. Vychádzal pritom z toho, že v čase jeho rozhodovania súdny poplatok na účet konajúceho Krajského súdu v Žiline zaplatený nebol. Neprihliadal pritom na skutočnosť, že žalobkyňa bankovým prevodným príkazom, podaným v pobočne O. poukázala na účet Krajského súdu v Košiciach súdny poplatok v súdom určenej výške 600 000,-- Sk. Platba bola označená vo výzve uvedeným variabilným symbolom odvodeným zo spisovej značky a názvom žalovaného – C. Odvolací súd poukázal na § 9 ods. 1 Zákona, podľa ktorého sa poplatok platí súdu, ktorý viedol konanie na prvom stupni.

Článok 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je vyjadrením základného práva účastníka konania domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných pre poskytovanie právnej ochrany. Zároveň je v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy, vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I ÚS 22/03).

Z uvedeného vychádzal aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý vo svojom uznesení z 11. apríla 1995 sp. zn. I ÚS 18/95 uviedol, že pri výklade a uplatňovaní zákonov (rovnako ústavných zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov) treba postupovať tak, aby boli v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Preto nie je možné ani Zákon o súdnych poplatkoch (zák. č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov) uplatňovať tak, aby došlo k porušeniu ústavnoprocésneho princípu právnej ochrany pred súdmi.

Z uvedeného vyplýva, že aj používanie jednotlivých ustanovení Zákona a súvisiacich ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Všeobecný súd ich musí vykladať a požívať v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu.

Pri svojom rozhodovaní súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O. s. p.).

Odvolačný súd, ktorý nepovažoval súdny poplatok za zaplatený, precenil formálnu požiadavku, že súdny poplatok má byť zaplatený na súd, ktorý viedol konanie na prvom stupni a dal jej prednosť pred všeobecnou požiadavkou, že konanie súdov má slúžiť a viesť k naplneniu základného práva účastníkov na súdnu ochranu. Formalizmus pri posudzovaní splnenia podmienky pre postup podľa § 10 ods. 3 Zákona, v prejednávanej veci nie je podľa názoru dovolacieho súdu v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu.

Podľa názoru dovolacieho súdu bol naplnený aj účel, ktorý sa zákonným stanovením poplatkovej povinnosti sleduje. Keďže poplatok bol na účet súdu a tým do štátneho rozpočtu zaplatený, bol splnený fiskálny záujem štátu a poplatok splnil aj regulačnú funkciu (prevenciu bezdôvodne podávaných žalôb). Treba prisvedčiť aj tvrdeniu žalobkyne, že súd, na ktorého účet bol poplatok nesprávne zaplatený, mal bezodkladne po tom, ako zistil, že poplatok nemožno priradiť k žiadnemu konaniu na ňom vedenom, o tom platiteľa informovať.

Odvolačí súd tým, že potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa o zastavení konania, hoci v čase jeho rozhodovania už poplatok bol zaplatený, nerozhodol správne a odňal žalobkyni právo, aby bola jej vec v konaní prejedaná. V konaní tým došlo k vade, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. a zároveň aj jeho dôvodnosť podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 243b ods. 1 O. s. p.). Keďže bola splnená aj podmienky stanovená § 10 ods. 3 Zákona, zrušil aj zastavujúce uznesenie súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie a vecné prejednanie žaloby.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. decembra 2009

JUDr. Peter Dukes, v. r.
predseda senátu